

משלי פרק ו

- (ג) עֲשֵׂה זֹאת אִפּוֹא בְּנִי וְהִנָּצַל כִּי בָּאתָ בְּכַף רֵעֶךָ לֶךְ הַתְּרַפֵּס וְרָהַב רֵעֶיךָ:
(ד) אַל תִּתֵּן שְׁנָה לְעֵינֶיךָ וּתְנוּמָה לְעַפְפֵּיךָ:
(ה) הִנָּצַל כְּצָבִי מִיַּד וּכְצִפּוֹר מִיַּד יָקוּשׁ:

ביאור הגר"א - משלי פרק ו פסוק ד

אל תתן שנה לעיניך – שינה הוא הסתלקות המחשבות. והיינו כאשר נשתקע בשינה. ותנומה הוא מבחוחן כאשר הוא נים ולא נים תיר ולא תיר כו' והיינו שעפעפים סגורות אבל אין מחשבתו נעדר ממנו דקרי ליה ועני, וזהו אל תתן שנה לעיניך – בפנימיות שהסתלקות המחשבה ותנומה לעפעפיק – הוא חיצוניות שעפעפים הם סגורות. והיינו שהלומדים אינן צריכין להיות בקיאין רק בדין תורה שלא יורה שלא כדין אבל אין צריך לו להיות בקי בעניני עולם. ונגדן אל תתן שנה שהוא הסתלקות המוחין והמחשבות שהן הפנימות כלומר שיהא בקי בדין תורה. אבל הדיינים צריכין להיות בקיאין גם בטבעו של עולם בכדי שלא יהיה דין מרומה. דאם לא יהיה בקי בענינים אף שיהיה בקי בדין תורה לא יצא הדין אמת לאמיתו, כלומר אע"פ שיפסוק אמת לא יהיה לאמתו, כי אפשר הוא דין מרומה.

ולכן צריך הדיין להיות בשניהם בקי ולכן כתיב "כי השוחד יעור עיני חכמים" וכתוב "כי השוחד יעור עיני פקחים" והיינו חכם בעניני תורה, ופקח בעניני עולם, וזשחז"ל "אם ברור לך הדבר כבוקר אמרהו", "אם ברור הדבר כאחותו אמרהו" וכמ"ש בפירוש על ישעיה בארוכה.

וז"ש ותנומה שהוא נים ולא נים והיינו מבחוחן אפילו לא תתן לעפעפיק שתנומה הוא בעפעפים לבד שהן סגורות, והיינו בעניני עולם תראה שתהא בקי, ואז אפשר שיצא הדין אמת לאמתו כנ"ל:

ישעיהו פרק א:יז

לְמַדּוּ הֵיטֵב דְרָשׁוּ מִשְׁפָּט אֲשֶׁרוֹ חָמוּץ שְׁפָטוֹ יְתוֹם רִיבוֹ אֶלְמָנָה

ביאור הגר"א - ישעיהו פרק א פסוק יז

...והנה דיין ההגון צריך להיות פי שנים ברוחו. הא', להיות בקי בחדרי התורה להוציא הדין לאמיתו. והב', להיות בקי בישובו של עולם שיוכל להכיר בין האמת והשקר בדברי הבע"ד או העדות, וז"ש הכתוב "והנה אמת נכון הדבר" – "אמת" הדין ע"פ התורה, "נכון" הטענה ע"פ ישובה של עולם. וז"ש חז"ל "אם ברור לך הדבר כאחותו" ועוד אמרו "אם ברור לך הדבר כבוקר", היינו שצריך שיתברר לו ע"פ התורה שהיא כאחותו שמבואר איסורה בתורה, וגם שיתברר לו ע"פ ישובו של עולם כענין הבקר שהוא ענין פשוט בישובו של עולם. וז"ש הכתוב כי השוחד יעבר עיני חכמים וכתוב

עיני פקחים, והיינו שחכם הוא ע"פ חכמת התורה ופקח הוא ע"פ עניני העולם. ואמר שהשוחד יעור אף הבקי בשתיהן. וז"ש כאן "למדו היטב" היינו להוציא הדין לאמיתו ע"פ התורה, "דרשו משפט" אם אמת הדבר ע"פ ישובו של עולם. ואמר כאן ה' דרגין נגד הכתוב ראשיכם וגו'...

ביאור הגר"א - משלי פרק ו פסוק ה

הנצל כצבי מיד - הוא נגד הדיינים שהם נלכדו ליד חבריהם כמ"ש למעלה לכן אמר הנצל כצבי מיד לומר כשלא תתן אפילו תנומה לעפעפוך, בזה תראה להנצל כצבי מיד. וכצפור מיד יקוש - הוא נגד הלומדין שאמר למעלה עליהם "נוקשת באמרי פיך" ועכשיו אומר "כצפור מיד יקוש" כלומר שתראה להנצל בזה שלא יתן השינה לעיניו כצפור מן המוקש והיינו שהדיין יהיה בקי בתורה ובעניני עולם ובזה ינצל מיד והלומד תורה כאשר יהיה בקי בתורה אז ינצל מיד יקוש:

רא"ש מסכת סנהדרין פרק ג

סוף סימן א

...אמרי במערבא משום רבי זירא מתוך שזה בורר לו דיינן אחד וזה בורר לו דיינן אחד ושניהן בוררים להן עוד אחד יוצא דין לאמתו פרש"י דיוצא דין אמת לאמתו דצייתי בעלי דינין וסברי הרי אני ביררתי האחד ואם היה יכול להפך בזכותי היה מהפך והדיינין עצמם נוח להן להפך בזכות שניהם מפני ששניהם ביררום:

סימן ב

מפני שיש חסרי דעת טועין בדברי רש"י ולמדין ממנו שהדיין יש לו להפך בזכות אותו שבירר, ועומד במקומו לחפות בדברים אשר לא כדין. ונהגו כמה אנשים לברור להם בעל תחבולות ונתלין בדברי רש"י שמשמע שיש לו להפך בזכותו. וחלילה וחס לא דקדקו בדבריו שכתב דסברי הרי אני ביררתי. כי הוא סובר כך שיהפך בזכותו יותר מבזכות האחר ומתוך זה ציית לדיניהן. אבל הדיין עצמו חלילה לו למצוא סברא לזכותו אם לא שיראה לו דין גמור. אבל אם היה יכול להטעות את חבריו לקבל סברתו אף על פי הוא מסופק בה הרי זה בכלל מטה משפט. אבל מתוך שזה ביררו מביין דבריו לאשורו ואם יש לו שום צד זכות נושא ונותן עם חברו. וכן עושה הדיין האחר לשני. נמצא לא נשאר זכות נסתר ונעלם לשניהם והשלישי שומע משא ומתן של שניהם ומכריע ביניהם ויוצא הדין לאמתו...